

Sygn. akt II UK 263/14

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku H. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.
o zwrot nienależnie pobranego świadczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 24 marca 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 lutego 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2014 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...], w sprawie z wniosku H.B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P. o zwrot nienależnie pobranego świadczenia, oddalił apelacje obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 21 maja 2013 r., którym zmieniono decyzję organu rentowego z dnia 3 grudnia 2012 r. i zobowiązano wnioskodawczynię do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 grudnia 2011 r. do dnia 30 listopada 2012 r., zwalniając ją z obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w pozostałym zakresie.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji jak i ich ocenę, przyjmując, że zgłoszenie się przez wnioskodawczynię do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej z dniem 3 września

2008 r. i opłacanie z tego tytułu składek daje podstawę do przyjęcia, iż wnioskodawczyni spełniła wymóg wynikający z art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), stąd jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń jedynie za okres ostatnich 12 miesięcy.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawczyni, zarzucając naruszenie prawa materialnego – art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. oraz przepisów postępowania przez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku jak i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w części zobowiązującej powódkę do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 grudnia 2011 r. do dnia 30 listopada 2012 r. oraz o jego zmianę poprzez uchylenie zaskarżonej decyzji organu rentowego w całości wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono potrzebą wykładni art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż w ocenie wnioskodawcy, zaskarżony wyrok stoi w sprzeczności z ugruntowaną linią orzecniczą sądów apelacyjnych jak i Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od

każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, stąd też ewentualna możliwość dalszego postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe (por. art. 177 ust. 1 Konstytucji), które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne,

- 1) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
- 2) zachodzi nieważność postępowania lub
- 3) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10).

Przepis art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych doczekał się już ugruntowanej wykładni w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 r. (I UK 161/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 78) pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie powoduje brak prawa do świadczenia może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji. Pogląd powyższy był akceptowany również w późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego (np. z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 394/07, niepublikowany). Rozstrzygając o zakresie i treści pouczenia z art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 czerwca 2005 r., III UK 63/05 (niepublikowany), jednoznacznie stwierdził, że nie chodzi tu o pouczenie „o braku prawa do ich pobierania”, jak stanowi przepis, bowiem dyspozycja tego przepisu byłaby w istocie trudna do zrealizowania, gdyby opierać się na jego wykładni językowej. Według takiej interpretacji organ rentowy byłby zobowiązany każdorazowo do ustalania z urzędu czy ubezpieczony ma prawo do pobierania świadczeń i pouczać, że ubezpieczony utracił to prawo. Tak więc, zdaniem Sądu Najwyższego chodzi tu o klasyczne pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa. Z kolei zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r. (I UK 136/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 252) pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, by pobierający świadczenie mógł odnieść je do swojej sytuacji, nie może jednak odnosić się do indywidualnie pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W kwestii zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, Sąd Najwyższy uznał, że obowiązek zwrotu świadczenia za 1 rok zachodzi w sytuacji, gdy organ rentowy pomimo zawiadomienia o osiągnięciu przychodu, na skutek swego zaniechania, nadal wypłacał świadczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2011 r., I UK 39/11, niepublikowany).

Tym się kierując, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

